

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก

เล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

มหาสารคาม เขต 1

Guidelines for Academic Administration in Small Schools

Of MahaSarakham Primary Educational Service Area 1

พิชฌาภา แพงด้วง*

Pitchada Pangduang*

ชยาگانต์ เรืองสุวรรณ**

Chayakan Ruangsuan**

รับบทความ: 26 ตุลาคม 2564 / แก้ไขบทความ: 24 พฤศจิกายน 2564 / ตอรับการตีพิมพ์: 8 ธันวาคม 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น จากกลุ่มตัวอย่าง สถานศึกษา 106 โรงเรียน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 106 คน และครูผู้สอน 482 คน เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่นสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.88 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.26 - 0.68 และค่าความเชื่อมั่นสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.89 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.28 - 0.75 สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการ

* นักศึกษาปริญญาโท ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

* Master's Degree of Faculty of Education Educational Administration Rajabhat Mahasarakham University

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

** Advisor: Faculty of Education Educational Administration Rajabhat Mahasarakham University

จำเป็น ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก จากผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยวิธีการตีความแล้วนำเสนอแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าดัชนีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นอยู่ระหว่าง 0.37 – 0.45 3) แนวทางการพัฒนา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้โดยรวม อยู่ในระดับมาก พบ แนวทางการพัฒนา 22 แนวทาง แบ่งเป็น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 6 แนวทาง การนิเทศการศึกษา 4 แนวทาง การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี 4 แนวทาง การจัดการเรียนรู้ 4 แนวทาง และการวัดผล ประเมินผล 4 แนวทาง

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ แนวทางการพัฒนา โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The objectives of this research were 1) To study elements of academic administration in small schools 2) To study the current condition Desirable conditions and the need for academic management in small schools. 3) To study the guidelines to develop academic management in small schools. Phase 1 study the current situation, Desirable conditions. and Necessary Needs From the sample group, 106 schools were divided into 106 schools administrators and 482 teachers. Sampling using a stratified random sampling method. The tool was a questionnaire. The Item Objective Congruence Index (IOC) value 0.80–1.00. The present condition had a confidence value of 0.88, a power of discrimination between 0.26 - 0.68 and a desirable condition had a confidence value of 0.89 and a power of discrimination was between 0.28 - 0.75. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation and Priority Needs Index. Phase 2: Study the approach to the development of academic management in small schools using interview forms. Interview 9 senior experts and use descriptive analysis.

The results of the research were as follows: 1) The academic management elements in small schools as a whole are optimal. 2) The current condition included in moderate. The overall desirable conditions are: The required demand prioritization index is between $PNI_{modified}$ 0.37 - 0.45. 3) The development approach is appropriate as a whole to the highest level and the overall

feasibility is very high. Found 22 development guidelines. The results of the assessment showed that it was the most appropriate and possible at a very high level.

Keywords: Academic Management, Development Guidelines, Small Schools

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัยภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อบรรยากาศ ชุมชน สังคมและประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและความสามารถสูง พัฒนาตนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งยังคาดหวังให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษาสามารถเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศสู่ ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561. น. 1) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564 ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560. น. 4) และมีทัศนคติที่รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักในการยกระดับพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีความเป็นพลเมืองที่ดี ตระหนักและรู้คุณค่าของ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมที่ดีงาม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศได้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น.ก) และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญก้าวหน้าทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 จึงให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้าน

วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาโดยตรง

การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร การศึกษา ที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนการบริหารงานด้านอื่น ๆ นั้นแม้จะมีความสำคัญ เช่นเดียวกันแต่ก็เป็นเพียงส่วนเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักคณะกรรมการ การอุดมศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2557, น. 100) ซึ่งผู้บริหารควรให้ความสำคัญสูงสุด ทั้งนี้ เนื่องจากการ บริหารงานวิชาการมีความสำคัญและจัดว่าเป็นงานหลักในการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา (สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1, 2563, น.21) ซึ่งทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ ในการยกระดับ การพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานา ประเทศ ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียน ให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกัน โดยเน้นปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาที่จัด การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ให้เป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเชิงสมรรถนะรายบุคคล ตามความ สนใจ และความถนัดอย่างเต็มศักยภาพ มีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความ เป็นเลิศด้านทักษะสื่อสารภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาที่ มีทักษะความรู้ด้านดิจิทัล (Digital Literacy) เพื่อ ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอด ชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะวิชาชีพขั้นสูง เป็นนักคิด เป็นผู้สร้างนวัตกรรม เป็นนวัตกรรม เป็นผู้ประกอบการ เป็นเกษตรกรยุคใหม่ และอื่นๆ สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ มีความยืดหยุ่นทางด้านความคิด สามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม และมีความสามารถในการจัดการสุขภาวะของตนเองให้มี สุขภาวะที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระดับขั้นพื้นฐานให้มีมาตรฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ในมาตรา 4 ซึ่งกำหนดว่า “มาตรฐานการศึกษา” หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึง ประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการ ส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบการประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563, น.1) ในปีพ.ศ. 2562 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนใน สังกัด จำนวน 28,382 โรงเรียนจำแนกขนาดของโรงเรียนตามจำนวนนักเรียน เป็น 4 ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็ก มี จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา จำนวน 14,296 โรงเรียน ขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 ถึง 600 คน มีจำนวน 12,234 โรงเรียน ขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 601 ถึง 1,500 คน มีจำนวน 1,208 โรงเรียน และ ขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,501 คนขึ้นไป มีจำนวน 644 โรงเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2561, น. ข) โรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นจนเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 51.12 ของโรงเรียนทั้งหมดในปี 2559 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีขนาดเล็ก (นักเรียนน้อยกว่า 120 คน) มีจำนวน มากและเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2558 กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนจำนวนน้อยกว่า 20 คน 21 - 40 คน และ

41 - 60 คน มีมากถึง 1,059 2,488 และ 3,388 แห่ง ตามลำดับ ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรของรัฐเป็นไปอย่างไม่คุ้มค่า ผลการศึกษาของธนาคารโลกได้สะท้อนให้เห็นว่า ผลกระทบจากโครงสร้าง ประชากรวัยเรียนที่ลดลงจะส่งผลให้จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในอีก 20 ปีข้างหน้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น.59-60) สภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก คือ นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพไม่น่าพอใจ เนื่องจากขาดแคลนทรัพยากรทุกด้านแม้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะต้นสังกัดจะได้พยายามดำเนินการด้วยวิธีต่าง ๆ ที่จะให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและนักเรียนมีคุณภาพ ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งหมด (สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559, น. 2) โรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ ทำให้เกิดปัญหาสำคัญ โดยเฉพาะต้นทุนในการจัดการเรียนการสอนที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ รัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนที่มากกว่า หรือจ่ายแพงกว่าในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ประสิทธิภาพการสอนลดลง เนื่องจากขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการศึกษา รวมถึงปัญหาโรงเรียนไม่มีผู้บริหารขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางและจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน ซึ่งครูและผู้บริหารมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น.17) สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือและพัฒนาเป็นพิเศษอย่างเร่งด่วน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกลดลง คณะแผนกผลการศึกษาทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินขั้นพื้นฐานของผู้เรียนที่เรียนในกลุ่มสถานศึกษาที่เข้าสู่ระบบการบริหารจัดการแนวใหม่สูงขึ้นจึงเป็นเหตุที่ทำให้โรงเรียนในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จะต้องมีความสามารถในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อที่จะนำผลที่ได้เป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อันจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา พร้อมทั้งวางแผนการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพอันจะส่งผลถึงการเรียนการสอนที่มีคุณภาพมาตรฐานนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1) ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทั้งหมด 148 โรงเรียน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 148 คน และครูผู้สอน 673 คน รวมทั้งหมด 821 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1973, อ้างถึงใน ไพศาล วรคำ, 2562, น. 467) จากประชากร 148 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 106 โรงเรียน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 106 คน และครูผู้สอน จำนวน 482 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดออกเป็นอำเภอ แล้วทำการเทียบบัญชีรายชื่อเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	อำเภอ	สถานศึกษา (โรงเรียน)		ผู้บริหาร (คน)		ครูผู้สอน (คน)		รวม (คน)
		ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	
1	บรบือ	43	31	43	31	205	147	178
2	เมือง	52	37	52	37	234	167	204
3	แกดำ	17	12	17	12	78	56	68
4	กันทรวิชัย	36	26	36	26	156	112	138
รวมทั้งหมด		148	106	148	106	673	482	588

3) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การวิจัยในระยะนี้เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และข้อสรุปที่ได้จากกรอบแนวคิด ตามขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ และมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.88 ค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ อยู่ระหว่าง 0.26 – 0.68 และค่าความเชื่อมั่นของสภาพพึงประสงค์เท่ากับ 0.89 ค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.28 – 0.75 ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ อำเภอบางและสถานภาพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

4) วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากต้นสังกัดถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เพื่อขออนุญาตและอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษา ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างพร้อมแนบแบบสอบถามออนไลน์ด้วยแบบฟอร์มกูเกิล (Google Forms) โดยมีลิงค์การตอบแบบสอบถาม และสแกนคิวอาร์โค้ด (QR Code) ซึ่งทางผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาในการตอบแบบสอบถาม ใช้เวลาประมาณ 30 วัน

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม แล้วตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ โดยมีสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด 104 โรงเรียน แบ่งเป็นผู้บริหาร 104 คน ครูผู้สอน 475 คน รวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 579 คน คิดเป็นร้อยละ 98.47 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างนำไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, (S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 123-124)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลแล้วจัดลำดับความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาเรียงค่าคะแนน $PNI_{Modified}$ จากมากไปหาน้อย และนำค่าคะแนน $PNI_{Modified}$ ในแต่ละประเด็นมาเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อระบุความต้องการจำเป็นจากสูตร (Modified Priority Needs Index : $PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2559, น. 279)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1) กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยศึกษา สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก (Best Practices) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนละ 3 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 9 คน ประกอบด้วย

1. โรงเรียนบ้านโคกกุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการสอบการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน สูงกว่าระดับชาติ ปีการศึกษา 2562

2. โรงเรียนบ้านวังคูณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลทรงคุณค่า สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (OBEC AWARDS) ปี 2562 สถานศึกษายอดเยี่ยม ประเภทประถมศึกษาขนาดเล็ก ด้านวิชาการ

3. โรงเรียนบ้านโคกพระหนองยายเกลี้ยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลทรงคุณค่าสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (OBEC AWARDS) ปี 2562 สถานศึกษายอดเยี่ยม ประเภทประถมศึกษาขนาดเล็ก ด้านวิชาการ

2) เครื่องมือการวิจัย แบบสัมภาษณ์ ที่มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสร้างโดยข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในระยะที่ 1 มาสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากต้นสังกัด ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยทำการนัด สถานที่ วัน และเวลา รูปแบบการให้สัมภาษณ์ ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิสะดวก

3. ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิตามสถานที่ วัน และเวลา รูปแบบการให้สัมภาษณ์ที่นัดไว้และได้ขออนุญาตใช้อุปกรณ์ในการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์

4. ผู้วิจัยตรวจสอบ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และสรุปตามประเด็นการสัมภาษณ์

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำผลการบันทึกการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นการวิเคราะห์ด้วยวิธีการตีความแล้วนำเสนอแบบพรรณนาเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ 1) การนิเทศการศึกษา 2) การจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) การวัดผล ประเมินผล 5) การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

การระดมทรัพยากรเพื่อการ บริหารจัดการศึกษาใน โรงเรียน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		PNI _{Modified} (I – D)/D	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการจัดการเรียนรู้	3.55	1.05	4.91	0.08	0.38	4
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา	3.34	1.01	4.74	0.26	0.45	1
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล	3.49	1.06	4.79	0.21	0.37	5
4. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.40	1.03	4.94	0.04	0.42	2

การระดมทรัพยากรเพื่อการ บริหารจัดการศึกษาใน โรงเรียน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		PNI _{Modified} (I - D)/D	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
5. ด้านการพัฒนาสื่อและ เทคโนโลยี	3.48	1.05	4.85	0.14	0.39	3
รวม	3.42	1.06	4.86	0.14	0.40	-

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$, S.D.= 1.06) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน และระดับปานกลาง 4 ด้าน เรียงลำดับข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.55$, S.D.= 1.05) ด้านการวัดผล ประเมินผล ($\bar{X} = 3.49$, S.D.= 1.06) ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.48$, S.D.= 1.05) ด้านการนิเทศ การศึกษา ($\bar{X} = 3.40$, S.D.= 1.03) ส่วนด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.34$, S.D.= 1.01) ตามลำดับ

ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D.= 0.14) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 4.94$, S.D.= 0.04) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.91$, S.D.= 0.08) ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.85$, S.D.= 0.14) ด้านการวัดผล ประเมินผล ($\bar{X} = 4.79$, S.D.= 0.21) และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.74$, S.D.= 0.26) ตามลำดับ

ผลการศึกษาคำดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กพบว่า มีทั้งหมด 5 ด้าน และมีความต้องการจำเป็นโดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.40 (PNI_{Modified} = 0.40) โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าคะแนนความต้องการจำเป็นสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (PNI_{Modified} = 0.45) ด้านการนิเทศการศึกษา (PNI_{Modified} = 0.42) ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี (PNI_{Modified} = 0.39) ด้านการจัดการเรียนรู้ (PNI_{Modified} = 0.38) และด้านการวัดผล ประเมินผล (PNI_{Modified} = 0.37) ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สรุปผล ดังนี้

1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารควรกำหนดให้มีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ร่วมกับคณะครูวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของสถานศึกษา จัดให้มีการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน สังคมและท้องถิ่น ทุกฝ่ายส่วนร่วมในการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและ

สาระต่างๆ มีการติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อการตัดสินใจอย่างต่อเนื่อง และควรนำผลการประเมิน มาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา

2) การนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรมีการวางแผนการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ กำหนดให้มีการปรับปรุงการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนรู้แก่ครูผู้สอนในการนิเทศการศึกษา และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การจัดระบบคุณภาพภายในร่วมกัน

3) การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี ผู้บริหารควรจัดให้มีการกำหนดนโยบาย วางแผนเกี่ยวกับการจัดหา พัฒนาสื่อการเรียนรู้ ร่วมกับครูควรมีการศึกษาวิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน จัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง นิเทศติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในการจัดหา ผลิต ใช้สื่ออย่างเป็นระบบ และส่งเสริมให้มีการพัฒนาพัฒนาบุคลากรในการใช้สื่อ เทคโนโลยี และห้องสมุด

4) การจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารควรกำหนดให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้ พัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนทำการวิจัยเพื่อพัฒนาชั้นเรียน

5) การวัดผล ประเมินผล ผู้บริหารควรกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติการวัดผลและประเมินผล และแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทาระเบียบเครื่องมือ แบบฟอร์มต่างๆ ในการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตร จัดให้ครูผู้สอนจัดให้มีการประเมินผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน กำหนดให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ให้มีการพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

4. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ดังนี้

1) ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน และระดับมาก 1 ด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านการนิเทศการศึกษา 4) ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี 5) ด้านการวัดผล ประเมินผล ตามลำดับ

2) ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน และระดับมาก 2 ด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ 1) ด้านการนิเทศการศึกษา 2) ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) ด้านการวัดผล ประเมินผล 5) ด้านการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีประเด็นที่ต้องอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีการกำหนดให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้ พัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และส่งเสริมให้ครูผู้สอนทำการวิจัยเพื่อพัฒนาชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของปรียาภัสสร เส็งเส (2554) ได้วิจัยเรื่อง การนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอไพศาลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1.ปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการ มีดังนี้ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ ให้มีการจัดสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยเพื่อสร้างแรงจูงใจ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาและปราชญ์ท้องถิ่น และสอดคล้องกับลัดดา เพ็งผล (2556) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ด้านกระบวนการเรียนการสอน คือ ประชุมผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการประชุมมาวางแผนในการทำงาน อบรมครู

2. ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก บุคลากรทางการศึกษามีความคาดหวังว่าสถานศึกษาจะมีการวางแผนการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการปรับปรุงการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการเรียนรู้แก่ครูผู้สอนในการนิเทศการศึกษา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การจัดระบบคุณภาพภายในร่วมกัน และนอกจากนั้นผู้บริหารยังมีการเสริมแรงเพื่อให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สมคิด โพธิ์จุมพล (2557, น. 172-178) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) กล่าวว่า การบริหารวิชาการถือเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา คือ การจัดการศึกษาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาจึงอยู่ที่งานวิชาการ

3. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น สูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก บุคลากรทางการศึกษามีความต้องการให้มีการวางแผนการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการปรับปรุงการนิเทศการศึกษา โดยมีการจัดการเรียนรู้แก่ครูผู้สอนในการนิเทศการศึกษา ให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การจัดระบบคุณภาพภายในร่วมกัน และเสริมแรงเพื่อให้การสอนของ

ครูมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ นัฐวุฒิ ชัยนอก (2557, น.397-405) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 พบว่า ปัญหาทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก อันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีแนวทางการ ดังนี้ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้นำผลการนิเทศติดตามและประเมินผลมาปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามความเหมาะสมและต่อเนื่องสม่ำเสมอ

4. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สามารถอภิปรายผลรายละเอียดดังนี้

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารควรกำหนดให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพมีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้ พัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ให้ครูผู้สอนทำการวิจัยเพื่อพัฒนาชั้นเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของกบปภาวดี โพธิ์งาม (2559) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ด้านการจัดการเรียนรู้ ประชุมและแต่งตั้งคณะกรรมการในการมอบหมายผู้รับผิดชอบเพื่อให้ดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนการสอน ให้ชัดเจน ตกลงกำหนดรูปแบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับสถานศึกษาแต่ละที่เป็นผู้กำหนด สถานศึกษาควรจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน ดำเนินการจัดทำแผนการเรียนการสอน ให้ตรงตัวชี้วัดและตรงตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ควรระดมทุนงบประมาณจากหน่วยงาน ภาครัฐ ชุมชน หน่วยงานทางการศึกษา เพื่อเป็นส่วนช่วยในการสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ และนิเทศการจัดการเรียนการสอน และบุคลากรในการจัดการเรียนการสอน มาวิเคราะห์ ปัญหาและดำเนินการแก้ไขสถานศึกษาและคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งร่วมกัน นำผลการดำเนินการประเมินมาปรับปรุง/พัฒนาต่อไป เพื่อประโยชน์ในการจัดสรรงบประมาณและความถูกต้องและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1) จากผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 คะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหาร และครูมีการติดตามและประเมินการใช้

หลักสูตรเพื่อการตัดสินใจอย่างต่อเนื่อง บุคลากรทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรแก้ไขในการดำเนินงานต่อไป

1.2) จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการวัดผล ประเมินผล บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาและวิธีการดำเนินงานดังกล่าวที่เหมาะสม ดังนี้

1) ผู้บริหารควรกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติการวัดผลและประเมินผล และแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำระเบียบเครื่องมือ แบบฟอร์มต่างๆในการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตร

2) ผู้บริหารควรจัดให้ครูผู้สอนจัดให้มีการประเมินผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน

3) ผู้บริหารควรกำหนดให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง

4) ผู้บริหารควรกำหนดให้มีการพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก

2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านการพัฒนา

หลักสูตรสถานศึกษา

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). ระบบคลังข้อมูลกลางด้านการศึกษา. สืบค้น 4 สิงหาคม 2563.

<http://www.eduwh.moe.go.th>

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่10). สุวีริยาสาส์น.

ปรียาภัสสร เส็นเส. (2554). การนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอไพศาลี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์]. <http://ns.nsruc.ac.th/bitstream/nsru/>

107/1/Paphawadee_Phongam.pdf

ไพศาล วรคำ. (2562). การวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 11). ตักสิลาการพิมพ์.

ลัดดา เพ็งผล. (2556). แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์]

<http://gs.nsruc.ac.th/NSRUNC/research/pdf/19.pdf>

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2559). รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ สภาพัฒนาเศรษฐกิจ เรื่อง การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา. สืบค้น 4 สิงหาคม 2563.

<https://dl.parliament.go.th/browse?value=รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ สภาพัฒนาเศรษฐกิจ เรื่อง การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา>.

วารสารสารสนเทศปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2564)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2557). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษายกระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557*. ห้างหุ้นส่วนภาพพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. ผู้แต่ง.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. ผู้แต่ง.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560 – 2579*. ผู้แต่ง.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2559). *การประเมินความต้องการจำเป็น*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.